

2011

HET JAAR VAN HET KONIJN

WELKE DAG IS HET VANDAAG?

We doen het achteloos, een nieuwe kalender opslaan, maar wie heeft het ooit bedacht dat een jaar bestaat uit 365 dagen en 52 weken? De Gregoriaanse kalender is de baas over de datum. Hij wordt immers wereldwijd gebruikt. Maar wist je dat de dagen en data zoals wij ze kennen niet altijd zo vanzelfsprekend zijn geweest en bovendien niet voor alle culturen hetzelfde zijn? Michiel van Straten legt uit.

Tien verdwenen dagen

Mensen die op 4 oktober 1582 gingen slapen, deden de volgende dag hun ogen op 15 oktober weer open

Onze huidige Gregoriaanse kalender stamt af van de oude Romeinse Juliaanse kalender. Het probleem van de Juliaanse kalender was dat hij 'voortiep': iedere 128 jaar week hij één dag af van de tijd die de aarde werkelijk nodig heeft om de zon volledig te ronden. Bovendien was na de dood van zijn naamgever, de Romeinse alleenheerser Julius Caesar, de uitvoering van de schrikkeljaren niet helemaal goed gegaan: er was elke drie jaar een dag toegevoegd aan de maand 'Februus', in plaats van elke vier jaar. Paus Gregorius besloot de tijd letterlijk naar zijn hand te zetten. Doordat de kalender al eeuwenlang te snel had gelopen, begon de lente ten tijde van Gregorius, (de 16e eeuw) al op 11 maart. Hij besloot dit voor eens en voor altijd recht te zetten door een aantal maatregelen, waarvan de spectaculairste bestond uit het verwijderen van tien dagen. Mensen die in op 4 oktober 1582 gingen slapen, deden de volgende dag hun ogen op de 15e oktober weer open. Ontvangers van belastingen, huur of rente waren het hier niet mee eens, zij misten opeens tien dagen inkomsten. Meer over de tien verdwenen dagen is te lezen in het boek *De Kalender - op zoek naar de tijd* van David Ewing Duncan.

Maan en Ramadan

Een islamitisch jaar is niet 365 maar 354 dagen lang

Waar de Juliaanse en de Gregoriaanse kalenders de cyclus van de zon volgen, is de islamitische kalender een voorbeeld van een zogenaamde maankalender. De cyclus van nieuwe maan naar de volgende nieuwe maan duurt gemiddeld 29,5 dagen. Een islamitisch jaar is daardoor niet 365 maar 354 dagen lang. Vandaar dat het begin van iedere maand niet elk jaar in hetzelfde seizoen valt. Zo schuift de vastenmaand Ramadan, misschien de meeste bekende van de Moslimkalender, elk jaar ongeveer elf dagen naar voren. Ongeveer, want de precieze datum wordt pas definitief bepaald op het moment dat de nieuwe maan wordt waargenomen. Op beleven.org/feesten lees je nog veel meer over islamitische vieringen en feesten, en de data waarop deze vallen.

Maya kalender

21 december 2012, het einde van de wereld?

De meso-Amerikaanse Maya indianen hanteerden zo'n vierduizend jaar geleden verschillende kalenders. Die waren extreem belangrijk voor hen omdat ze geloofden dat de zon, de bringer van licht en leven, niet zomaar opkwam. Die actie moesten zij zelf in gang

zetten en houden. Dat deden ze onder andere door offers te brengen. Het ging er in de tropische regenwouden van Midden- en Zuid-Amerika dan ook bloederig aan toe. Hun meest heilige kalender was de 260 dagen lange 'Tzolkin', die bestond uit twee cycli van respectievelijk dertien en twintig dagen. De meeste bekende Maya kalender is de 'Lange Telling', die volgens sommige 'experts' eindigt op 21 december 2012. Met heel veel fantasie zou je kunnen concluderen dat het einde van deze telling ook het einde van de wereld betekent. Volgens sommige deskundigen is dat de andere reden dat de Maya's zo intensief met verschillende kalenders aan het combineren waren: het einde lag voor hen zo in elk geval heel ver in de toekomst en kwam daardoor minder dreigend over. Film-tip: 2012 met John Cusack en Danny Glover in de hoofdrollen.

Chinees Nieuwjaar

Vuurwerk en de kleur rood schrikken monsters af

Of het einde van de Maya telling ook echt vuurwerk gaat opleveren valt sterk te betwijfelen. Dat Chinezen zich niet door de Maya's laten afschrikken is in ieder geval zeker. Ze sluiten ieder jaar sowieso knallend met vuurwerk af. Veel lawaai en de kleur rood moet namelijk monsters afschrikken. Vuurwerk is dan ook een Chinese uitvinding. Hoewel China voor het dagelijks leven gewoon de Gregoriaanse kalender gebruikt, hebben feestdagen hun plek op de 4000 jaar oude Chinese kalender. Zo begint het Chinese nieuwe jaar altijd op de tweede nieuwe maan na 21 december. In 2011, 'Het jaar van het konijn', is dat op 3 februari. Ook ons land kent knallende vieringen van het Chinese Nieuwjaar, bijvoorbeeld in de Haagse en de Amsterdamse Chinatowns.

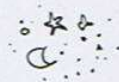
.....
Tekst

.....
Michiel van Straten

 GetSalt.com

WINNEN

Salt verloot een zeldzaam tweedehands exemplaar (nieuw is het boek namelijk niet meer te verkrijgen) van het boek *De Kalender - op zoek naar de tijd* van David Ewing Duncan. Daarnaast verloten we een aantal toegangskaarten voor de Cosmos Sterrenwacht. Deelname is exclusief voor Salt abonnees.

ZON EN MAAN VECHTEN OM VOORRANG

Raar maar waar: er past geen afgerond aantal maanden in een jaar. Zoals je weet, is een jaar de duur die de aarde nodig heeft om een volledige omloop rond de zon te maken: gemiddeld circa 365,25 dagen. Een maancyclus duurt gemiddeld ongeveer 29,5 dagen. Daarvan past er niet een afgerond aantal in een jaar: 12 maancycli duren 354 dagen en 13 maancycli duren ongeveer 384 dagen; beiden wijken af van de lengte van een jaar. Dat is de reden dat er kalenders zijn ontstaan die ofwel de jaarcyclus van de aarde rond de zon volgen (Juliaans, Gregoriaans), ofwel de maancyclus (Islam, Chinees). Deze en nog veel meer hemellichamen zijn goed te bekijken in de *Cosmos Sterrenwacht* in Lattrop, volgens eigen zeggen 'het donkerste plekje van Overijssel' (e-cosmos.nl)